

Edukacija novinara

Projekat: Inicijativa za medijsko osnaživanje u oblasti klime i energije –
Bosna i Hercegovina (“Climate Learning Initiatives for Media Building -
Bosnia and Herzegovina” CLIMB-BH)

**In-House trening
„Prilagođavanje novinarskog
jezika svim građanima –
energetske i klimatske teme“**

Šta su klimatska neutralnost i nulta neto stopa emisija?

Klimatska neutralnost znači da se emisije stakleničkih plinova koje nastaju kao rezultat ljudskog djelovanja, npr. emisije ugljik dioksida (CO₂) koje nastaju uslijed izgaranja fosilnih goriva, znatno smanje u atmosferi kako bi se osiguralo da **izostane njihov uticaj na klimatski sistem.**

Emisije koje je teško odstraniti kompenziraju se **uklanjanjem ugljika**. Drugim riječima, CO₂ ekstrahira se iz atmosfere na dva načina: prirodnim putem s pomoću vegetacije ili mehaničkim sredstvima.

Klimatski neutralna privreda znači da je postignuta **ravnoteža u kojoj neto stopa emisija iznosi nula.**

- Energija iz obnovljivih izvora
- Energetska efikasnost
- Čistiji transport
- Zelena poljoprivreda
- Cirkularn ekonomija

- Bolje upravljanje šumama
- Zaštitom ekosistema
- Investiranje u inovacije i istraživanje

Klimatska neutralnost je ključna za postizanje ciljeva Pariškog sporazuma!

Pariški sporazum

Šta je Pariški sporazum?

Pariški sporazum međunarodni je ugovor koji pravno obvezuje svoje potpisnike na djelovanje u cilju borbe protiv klimatskih promjena.

Stupio je na snagu 4. novembra 2016., kada je ispunjen uvjet da ga ratificira najmanje 55 zemalja odgovornih za najmanje 55 % globalnih emisija stakleničkih gasova.

U njemu je iznesen akcijski plan za ograničavanje globalnog zagrijavanja. Njegovi su glavni elementi:

Dugoročni cilj

Globalni prosječni porast temperature ne bi trebao preći 1,5 °C.

Doprinosi

Zemlje se obvezuju na djelovanje u području klime podnošenjem klimatskih akcijskih planova kako bi smanjile svoje emisije.

Ambicija

Vlade svakih pet godina izvještavaju o svojim akcijskim planovima; svakim novim planom postavljaju se ambiciozniji ciljevi.

Transparentnost

Zemlje izvještavaju jedne druge i javnost o tome kako napreduju u postizanju svojih ciljeva kako bi se osigurali transparentnost i nadzor.

Solidarnost

Financijska sredstva za borbu protiv klimatskih promjena potrebna su kako bi se ranjivim zemljama pomoglo da smanje emisije i izgrade otpornost na klimatske promjene.

Evropski Zeleni dogovor i Agenda za Zapadni Balkan

Evropski zeleni dogovor (European Green Deal)

 Šta je?

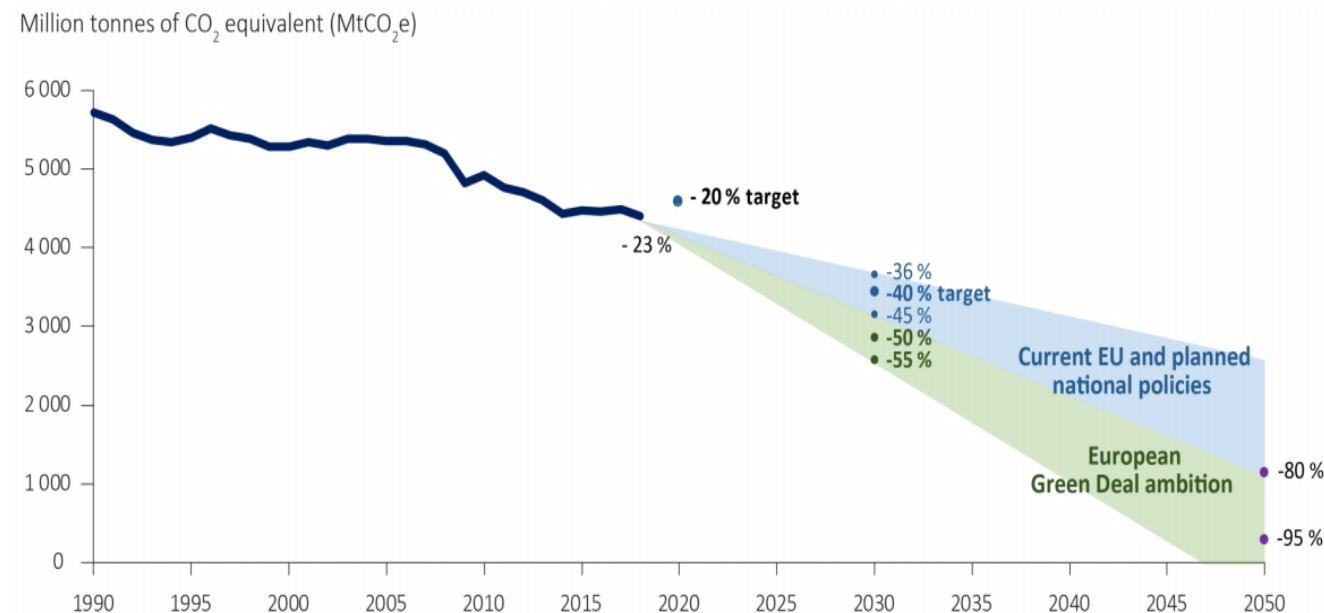
- Sveobuhvatna strategija EU za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine.
- Obuhvata politike za smanjenje emisija, zaštitu prirode, cirkularnu ekonomiju i održivu energiju.
- Uključuje mehanizme poput **EU ETS, CBAM, Ekološkog dizajna, CSRD direktive**, itd.

Koji su ključni ciljevi?

- ✓ Smanjenje emisija za **55% do 2030.**
- ✓ Klimatska neutralnost EU do **2050.**
- ✓ Održiva energija, transport, industrija i poljoprivreda
- ✓ Pravedna tranzicija kroz **Just Transition Mechanism**

Ko se obavezuje?

- Sve zemlje članice EU
- Kompanije i institucije unutar EU koje moraju poštovati nove propise

Zelena agenda za Zapadni Balkan (Green Agenda for the Western Balkans)

Šta je?

- Plan EU za zemlje Zapadnog Balkana da postepeno usklade svoje politike sa Evropskim zelenim dogovorom.
- Predstavljen 2020. godine kao dio **Ekonomsko-investicionog plana za Zapadni Balkan**.
- Nije pravno obavezujući kao Green Deal, ali je uslov za integraciju u EU.

Koji su ključni ciljevi?

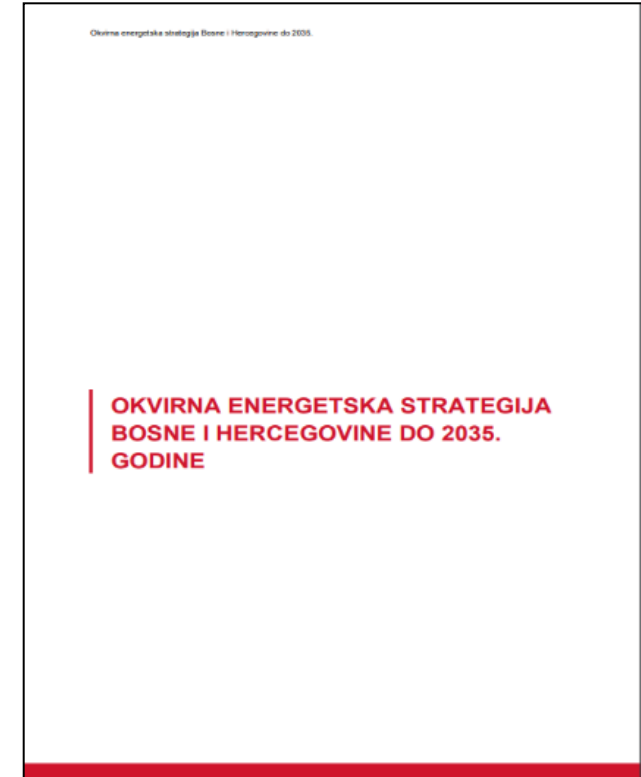
- ✓ Dekarbonizacija i prelazak na čistu energiju – Klimatska neutralnost
- ✓ Održiva cirkularna ekonomija
- ✓ Smanjenje zagađenja vazduha, vode i tla
- ✓ Očuvanje biodiverziteta i ekosistema -Održiva ruralna područja i sistemi hrane
- ✓ Pravedna tranzicija i finansijska podrška

Ko se obavezuje?

- **BiH, Albanija, Crna Gora, Kosovo, S. Makedonija i Srbija**
- Prilagođavanje zakonodavstva EU standardima kroz **pregovore o članstvu**

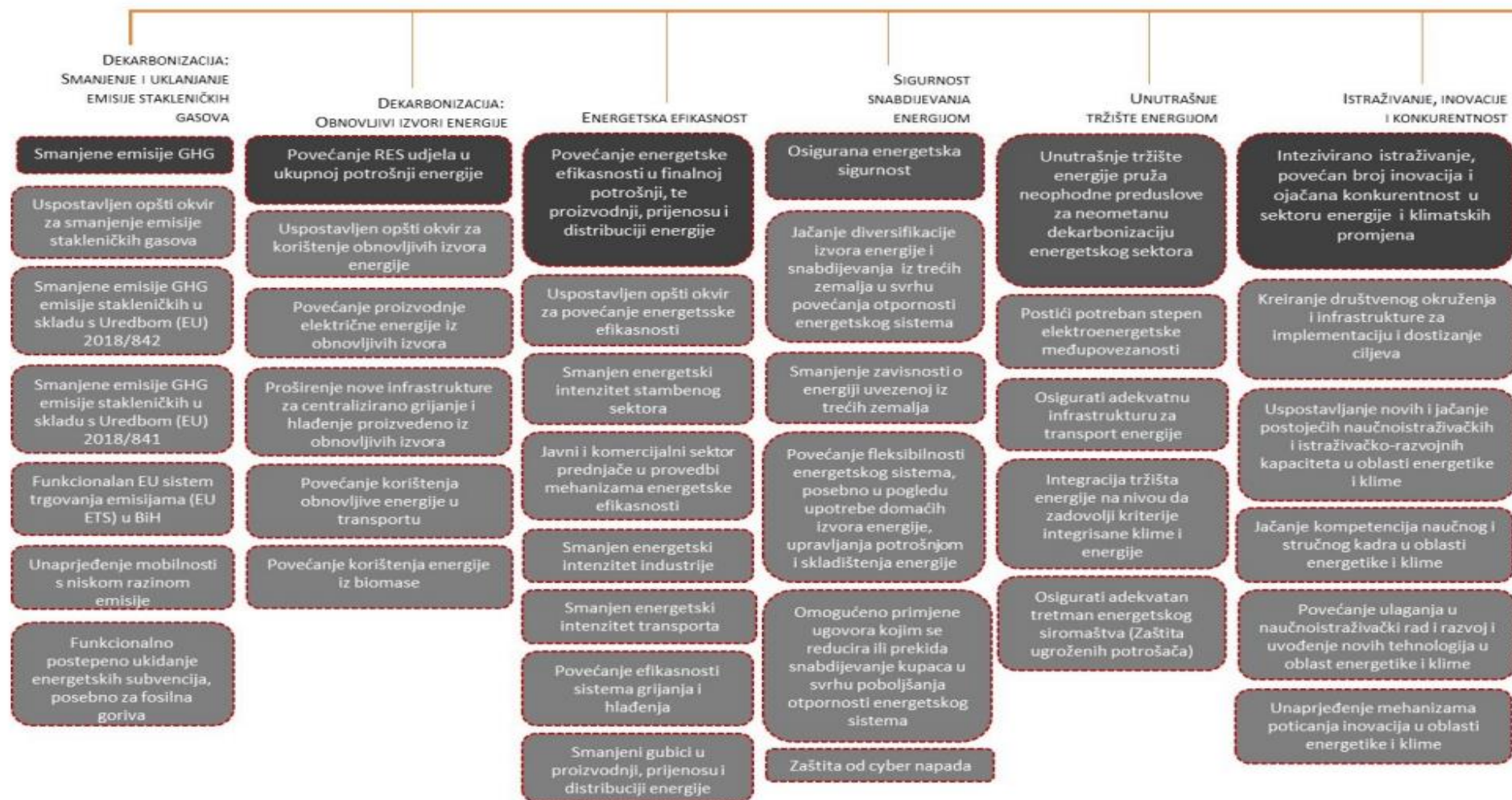
Usklađivanje sa Evropskim zelenim dogovorom i Agendom

- Postoji nekoliko ulaznica, a ključna je NECP
 - energetska sigurnost
 - energetsko tržište
 - energijsku efikasnost
 - dekarbonizaciju i
 - istraživanje, inovacije i konkurentnost
- Pored NECP-a, bitne su sektorske strategije

STRATEŠKI CILJ

Neometana dekarbonizacija
energetskog sektora u 2030

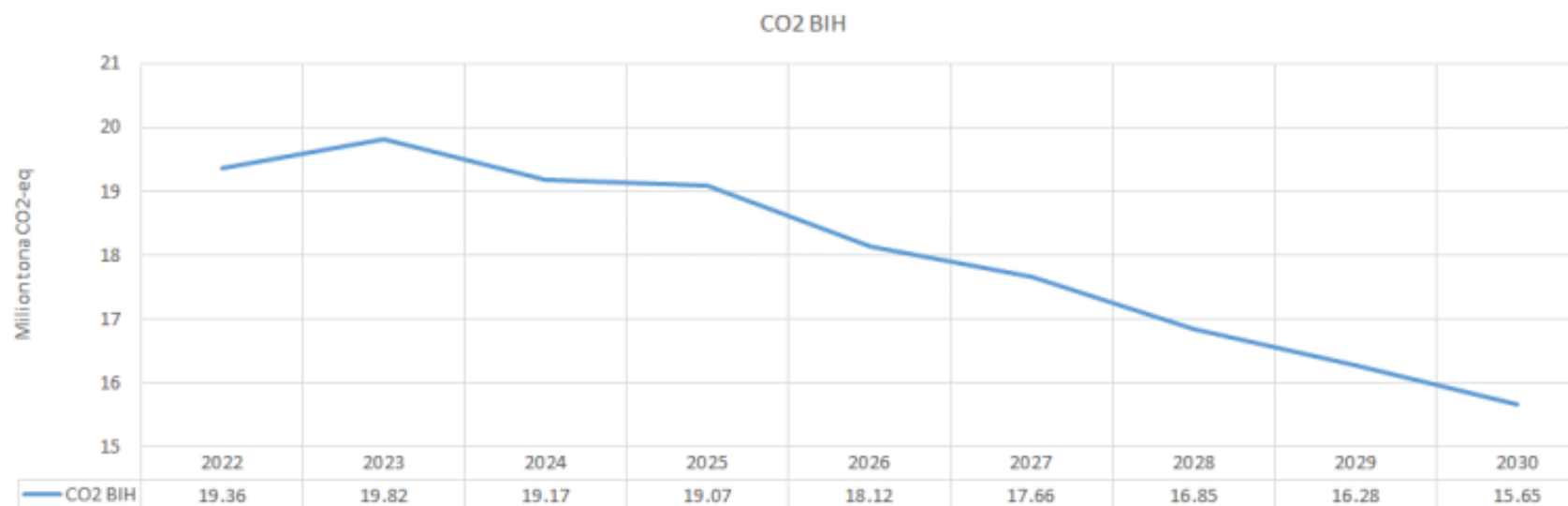

Izvor: Integrirani plan za energiju i klimu Bosne i Hercegovine - NECP

Integrirani plan za energiju i klimu BiH - NECP

Bosna i Hercegovina **planira kontinuirano smanjivati emisije stakleničkih gasova kroz dekarbonizaciju energetskeg sektora, modernizaciju industrije i poboljšanje upravljanja zemljištem i šumama.**

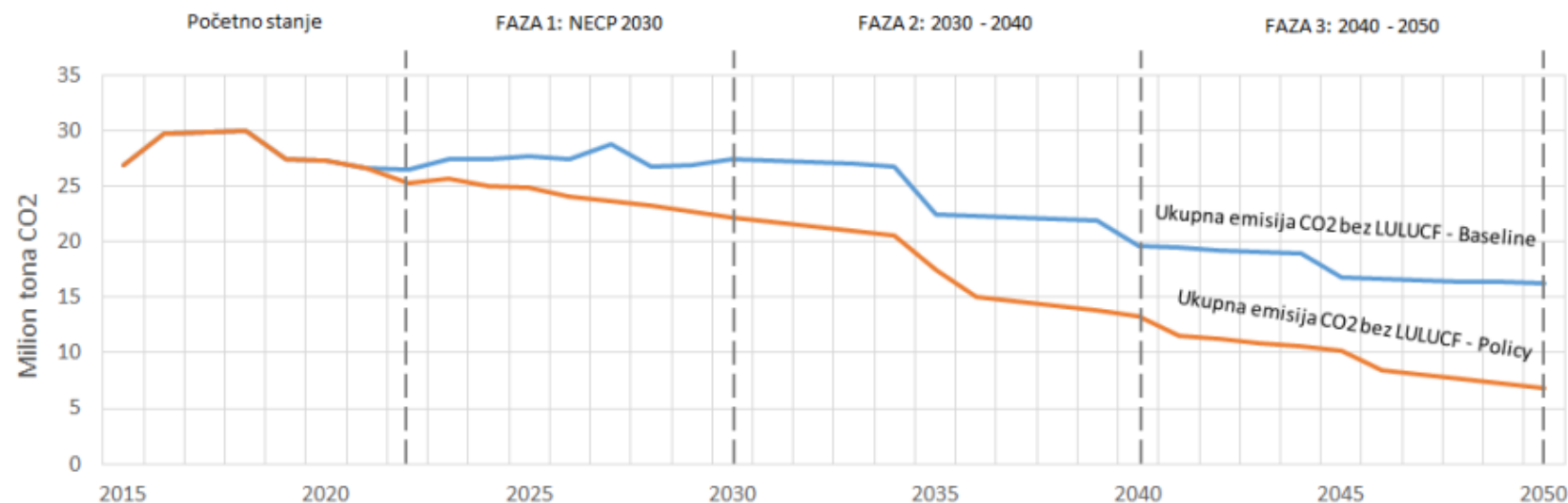
Ako se ciljevi realizuju, emisije CO₂-eq će do 2030. biti značajno manje nego danas, što doprinosi ostvarivanju dugoročnog cilja klimatske neutralnosti do 2050. godine.

Dijagram 1: Trajektorija smanjenja emisije CO₂-eq sa LULUCF u Bosni i Hercegovini u periodu 2022-2030. godina, prema sektorima

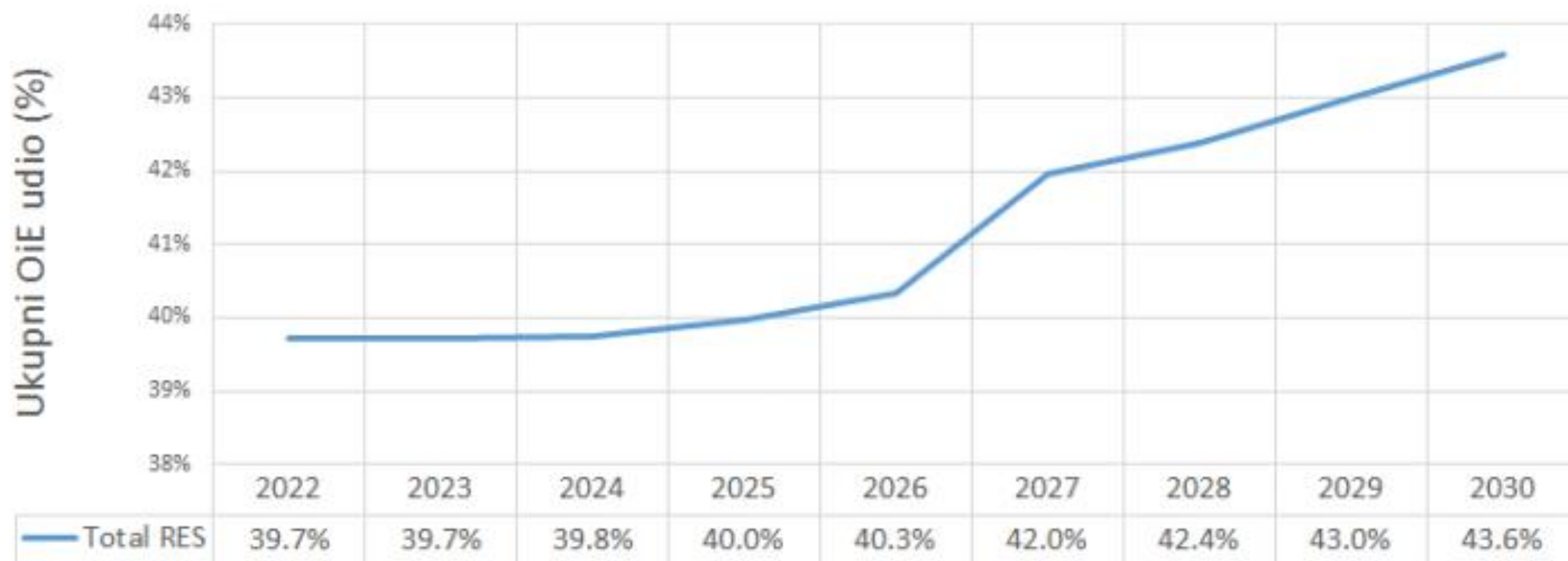
Integrirani plan za energiju i klimu BiH

dva scenarija (Dijagram 4):
Prvi „**Baseline**“ scenarij predviđa kretanja u slučaju da se do kraja perioda implementiraju postojeće politike i mjere s kojima se ušlo u planiranje. S druge strane, „**Policy**“ scenarij uzima u obzir ambiciju dekarbonizacije koja se ogleda u intenzivnijim politikama i mjerama.

Dijagram 4: Okvirne projekcije pokazatelja emisije stakleničkih gasova do 2050. godine prema fazama

Integralni plan za energiju i klimu BiH

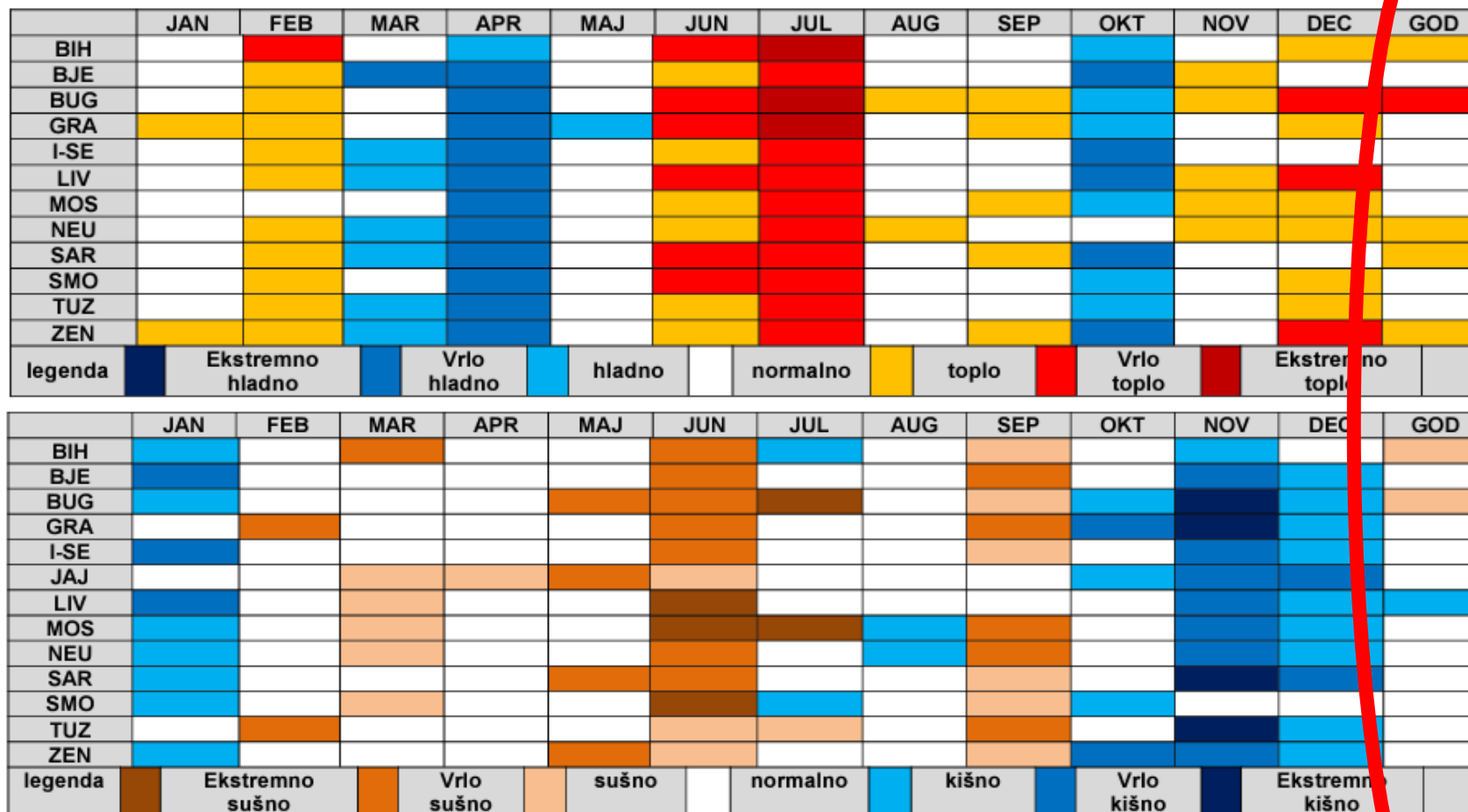
Dijagram 2: Trajektorija udjela OiE u bruto finalnoj potrošnji energije u Bosni i Hercegovini za period 2022-2030

Klimatski trendovi u BiH

- Povećanje temperatura
- Produženje vegetacionog perioda (promjene u fenofazama, kasni proljetni mrazevi..)
- Izmijenjen režim padavina
- Toplije zime sa manje snijega
- Povećanje toplotnih talasa
- Povećanje intenziteta i frekvencija ekstremnih događaja (poplave, suše, olujni vjetrovi, grad..)
- Urbane poplave

Ocjena temperaturnih i padavinskih prilika u 2021. metodom percentila

Ova kolona može zavarati,
nije relevantan prosjek

Najosjetljiviji sektori u BiH, sa aspekta potreba za adaptacijom na klimatske promjene

Smanjenje prinosa, česte poplave, povećan broj dana sa gradom, smanjenje produktivnosti domaćih životinja

Poljoprivreda

Promjena režima kiša i snježnog pokrivača, veći broj poplava i suša, veće isparavanje vodnih akumulacija

Vodni resursi

Veća učestalost šumskih požara, pomjeranje granica pojedinih tipova šuma u odnosu na geografsku širinu i nadmorsku visinu

Šumarstvo

Gubitak postojećih staništa, istrebljenje vrsta, fragmentacija staništa, promjene u funkcijama ekosistema

Biodiverzitet i osjetljivih ekosistemi

Promjene vremenskih prilika, narušavanje pejzažnih vrijednosti uslijed prirodnih katastrofa

Turizam

Veći broj kardiovaskularnih oboljenja, povećan broj epidemija povezanih sa prirodnim katastrofama, neurološki poremećaji, porast lajamske bolesti (bolest koju prenosi krpelj)

Zdravlje stanovništva

Promjene u hidrološkom režimu (uticaj na HE)

Energetski sektor

Mogući uzroci poremećaja u lancu snabdijevanja, sa primjerima

Promjene u potražnji potrošača

- Tokom pandemije COVID-19 došlo je do nestašice lične zaštitne opreme i medicinskih potrepština zbog povećane potražnje i poremećenih lanaca snabdijevanja

Prirodne nesreće (zemljotresi, poplave, uragani i sl.)

- U 2017. uragan Marija razorio je Portoriko, uzrokujući velike poremećaje u farmaceutskim lancima nabavke i dovodeći do nestašice kritičnih lijekova.

Politička nestabilnost (promjene vlada, ratni sukobi, protesti i sl.)

- Rat u Ukrajini 2022 je doveo do velikog skoka u cijenama roba, kao direktan uticaj poremećaja u snabdijevanju i brzo rastuće inflacije

Pitanja kvaliteta

- U 2013., skandal s konjskim mesom u Evropi doveo je do povlačenja i prekida u lancu snabdijevanja hranom, što je uticalo na povjerenje potrošača u mesnu industriju.

Hakerski napadi

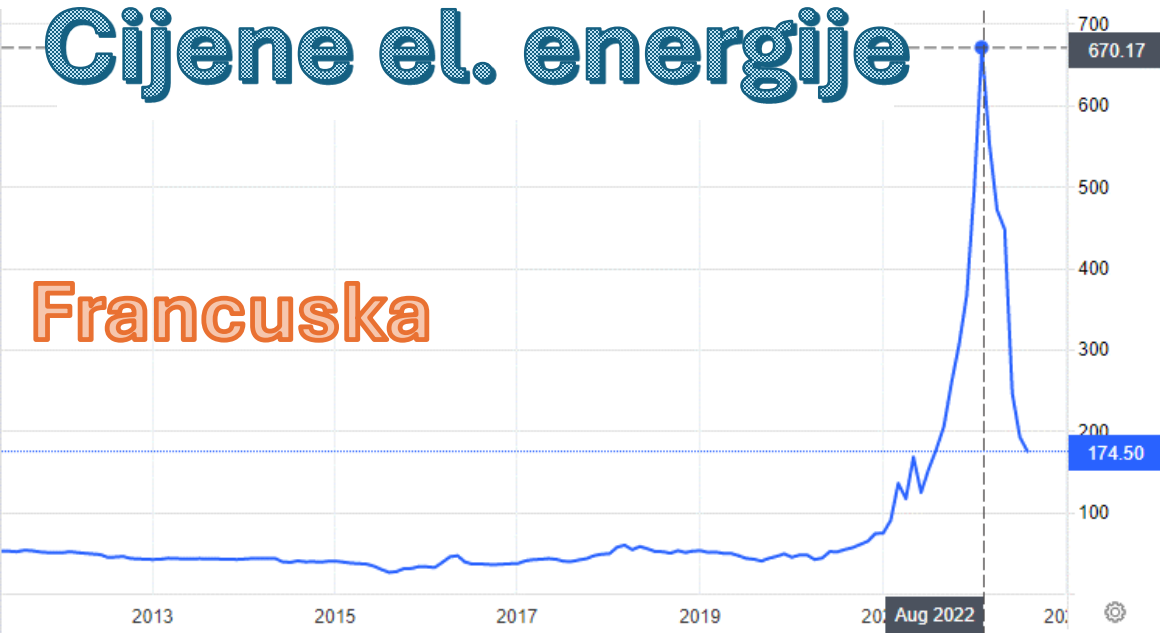
- U 2017., napad na broskog giganta Maersk izazvao je značajne poremećaje u globalnim lancima nabavke, odgađajući isporuke i uzrokujući finansijske gubitke

Trgovinski sporovi

- U 2018. trgovinski rat između SAD-a i Kine doveo je do trgovinskih ograničenja koja su poremetila globalne lance snabdijevanja i dovela do povećanja troškova za mnoge industrije

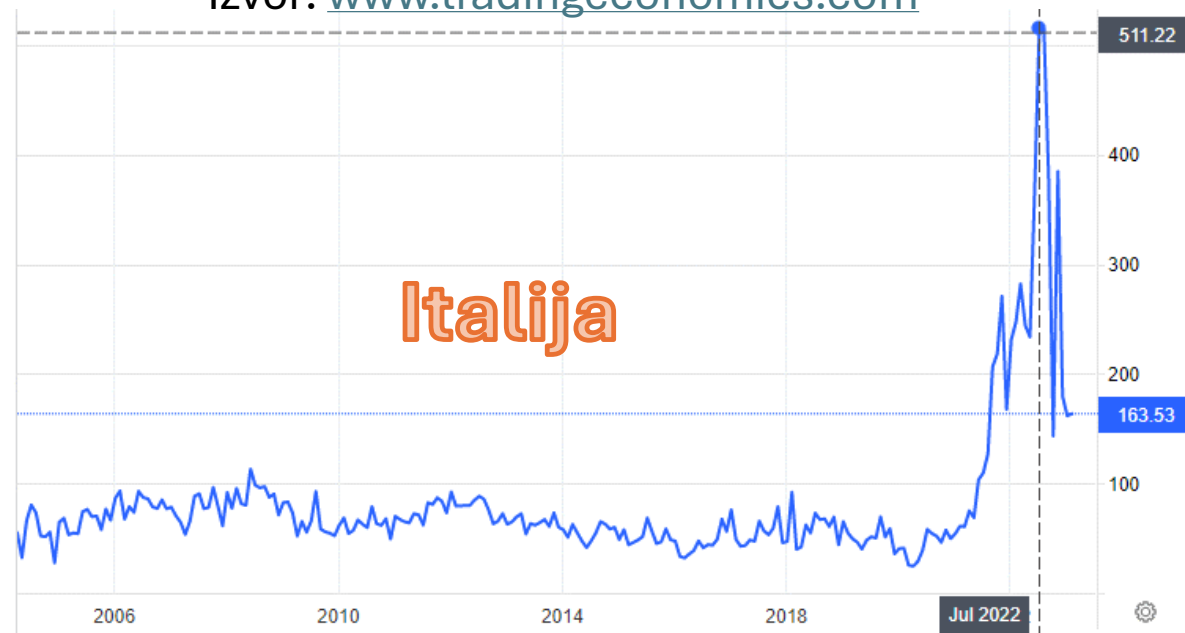
Cijene el. energije

Francuska

Izvor: www.tradingeconomics.com

Italija

Njemačka

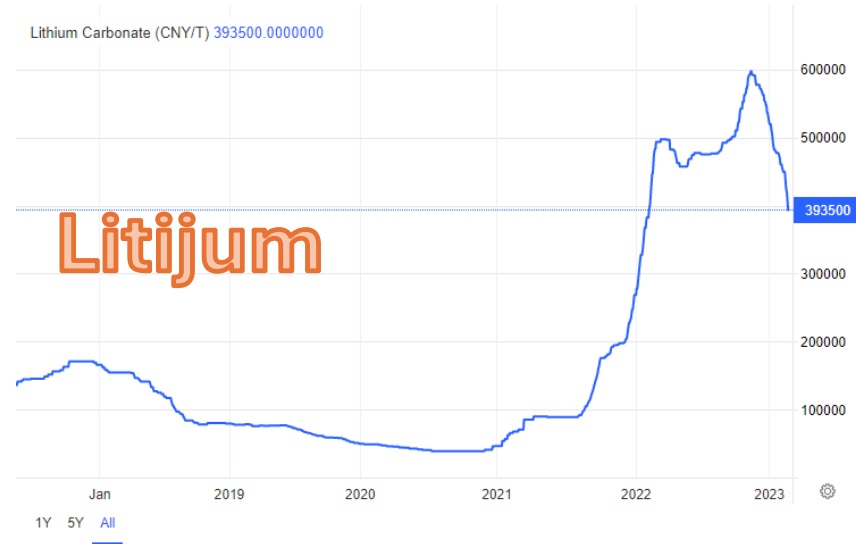

Španija

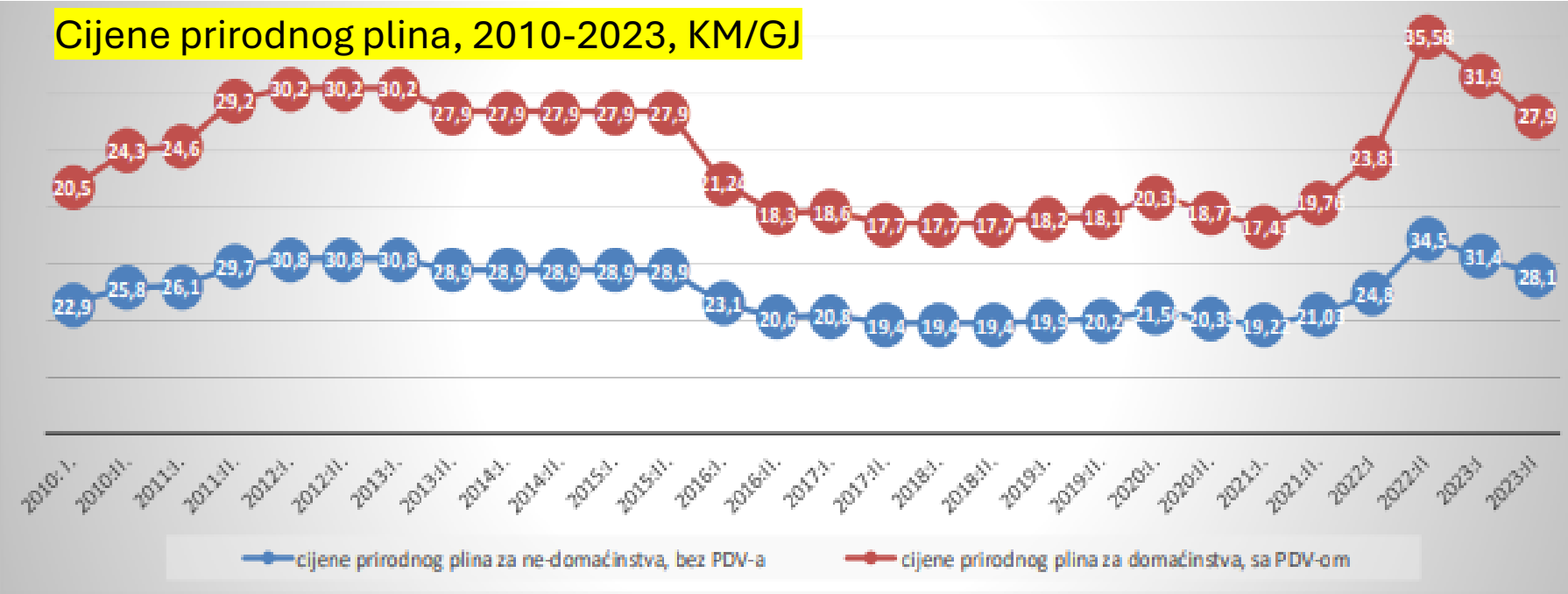
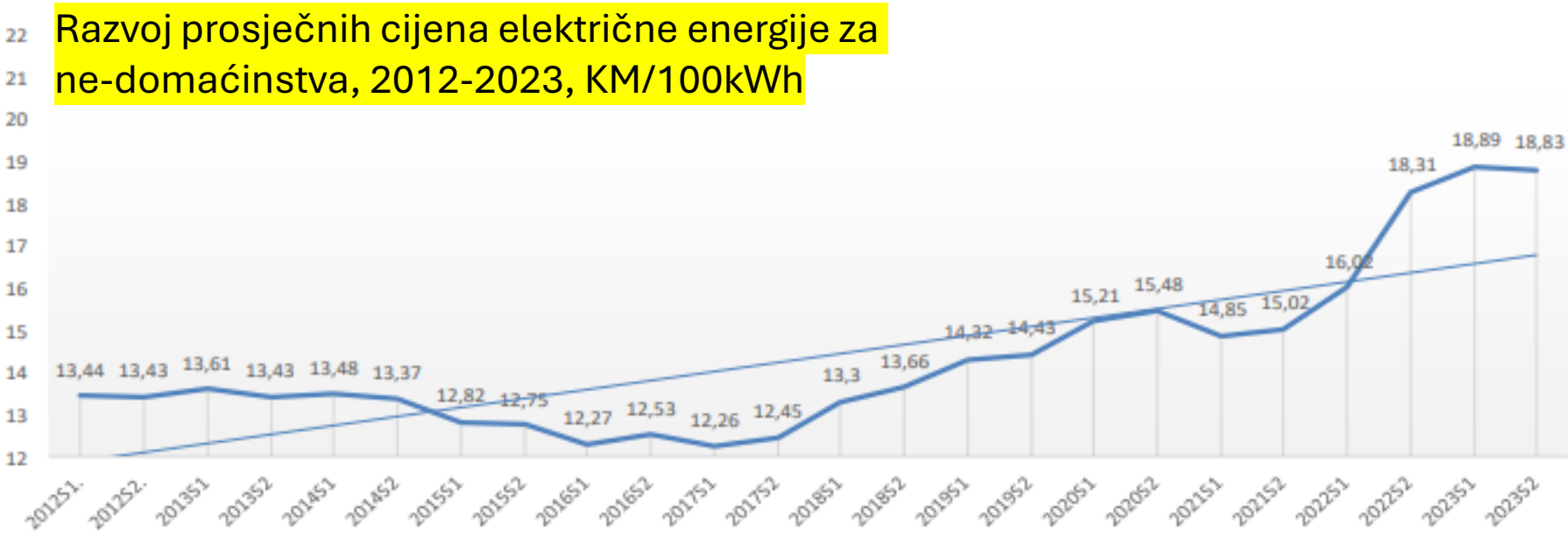

Kretanje cijena sirovina

Izvor: www.tradingeconomics.com

Kretanje cijena
el. energije i
prirodnog plina za
ne-domaćinstva u
proteklih 10 godina

EU ETS i CBAM

EU ETS – Sistem trgovanja emisijama

Emissions Trading System

- EU ETS je prvi međunarodni sistem trgovanja emisijama stakleničkih gasova u svijetu.
- Primjenjuje se na:
 - elektrane
 - energetske intenzivne industrijske sektore
 - avione koji lete između zračnih luka u EU-u, Norveškoj i na Islandu
- Zakonodavstvom EU utvrđuje se godišnji iznos kvota emisijskih jedinica za svaku pojedinu članicu EU. Svake godine EU smanjuje kvotu za 2,2 % što dovodi do poskupljenja emisijskih jedinica.
- Svaka zemlja članica dodijeljene emisijske jedinice besplatno raspoređuje na svoje prioritetne industrije ili ih plasira putem dražbe na specijaliziranom tržištu.
- Društva koja nemaju dovoljno emisijskih jedinica za pokrivanje svojih emisija moraju plaćati dodatne i sve skuplje emisijske jedinice zbog potrebe za većim emitiranjem štetnih plinova u okoliš. Ukoliko ih ne kupe kažnjavaju se novčanom kaznom od 100 EUR za svaku ispuštenu tonu CO₂.

Cross Border Adjustment Mechanism (CBAM)

Mehanizam za prilagodbu ugljika na granicama

- CBAM je u suštini **porez na uvoz CO₂ u EU** sa ciljem da:
 - smanji curenje ugljika (carbon leakage)
 - učini EU privredu konkurentnom u odnosu na inostranu iz zemalja u kojima se ne vrši oporezivanje CO₂ ili se vrši oporezivanje, ali sistem nije kompatibilan sa EU ETS
- Stupio na snagu **1. oktobra 2023.**, a **plaćanje počinje 1. januara 2026**
 - Nepune 3 godine prelazni period da se uhodaju procesi, registri, dokumentacija i sl.
- Porez će se **plaćati po toni CO₂** na direktne emisije, a visina poreza će se utvrđivati na osnovu sedmične prosječne vrijednosti EU ETS u sedmici koja predstoji uvozu

Obuhvaćeni proizvodi

- Željezo i čelik
- Cement
- Aluminij
- Vještačka đubriva
- Električna energija
- Hidrogen

Taksu plaća **UVOZNIK**

U razmatranju (nezvanično)

- Hemijski proizvodi
- Naftni derivati i rafinirani proizvodi
- Papirna industrija
- Hrana i piće
- Transportna oprema
- Elektronski uređaji
- Građevinski materijali
- Ambalaža

Primjer da se danas primjenjuje CBAM

Proizvod od čelika

- Prema Eurostat karbonska intenzivnost proizvoda od čelika se kreće u rangu 1,6 – 2,0 t CO₂ po toni proizvoda
- Cijena CO₂ (feb 2023) – 87,54 EUR/tCO₂
- CBAM = Cijena CO₂ x faktor karbonske intenzivnosti
 - 1,6 x 65,77 = 105,23 EUR/t gotovog proizvoda
 - 2,0 x 65,77 = 131,54 EUR/t gotovog proizvoda
- Cijena 1 tone armature – 557 EUR/t
 - Povećanje cijene od 14-17%

CBAM i moguće implikacije na privredu u BiH uključujući Elektroprivrede

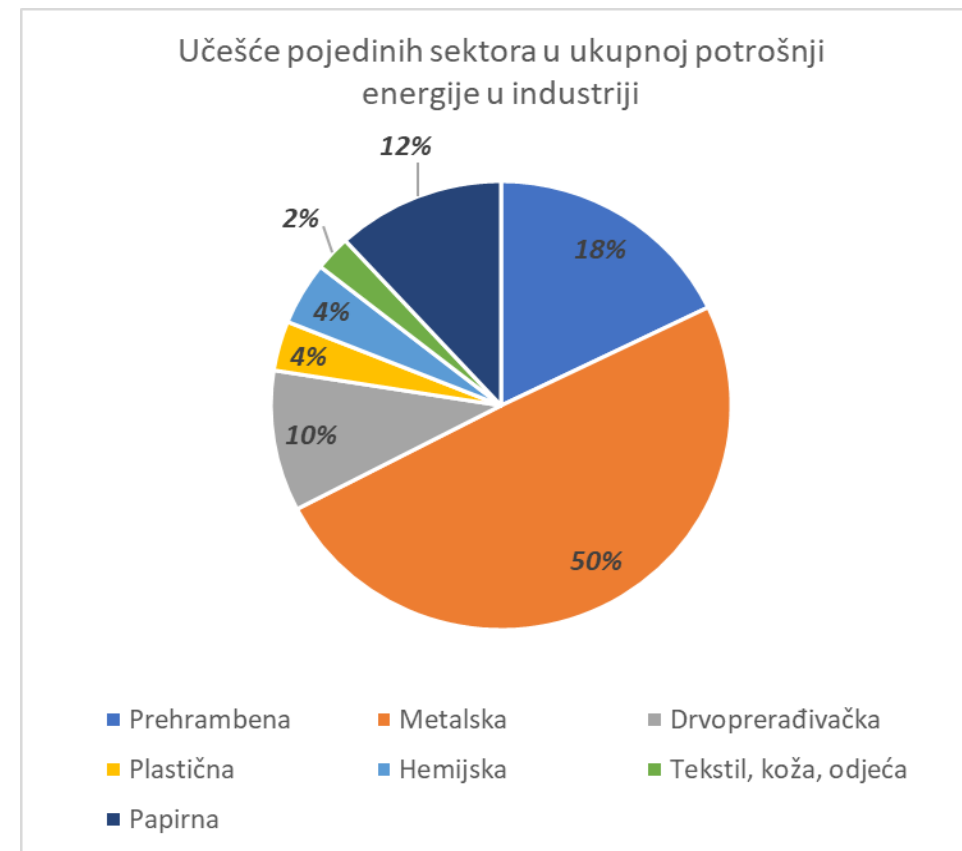
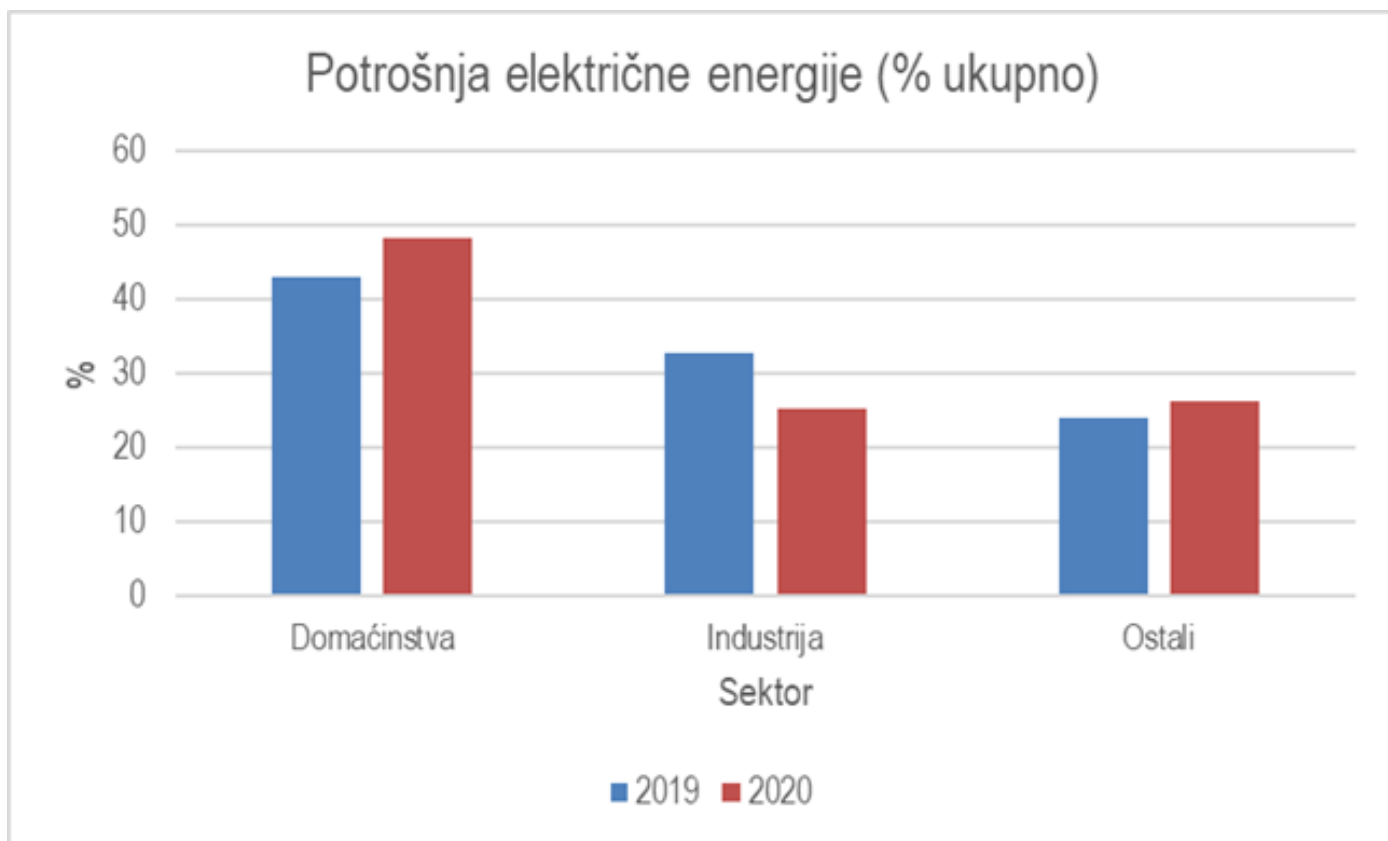
Scenarij 1: BiH nije na listi izuzeća:

- Do 2026. Elektroprivrede nesmetano izvoze el.en.
- Od 2026. izvoz iz EP postaje nekonkurentan – TE se ubrzano gase sa svim socijalno ekonomskim posljedicama.
- Cijene el.en. Na domaćem tržištu raste nekontrolisano

Scenarij 2: BiH na listi izuzeća:

- Nesmetano se izvozi bez CBAM carine.
- Uvodi se ETS kompatibilan sa EU ETS do 2030.
- Počinje se u zemlji plaćati taksa na CO₂, postepeno od 2026.godine
- Novac od ETS-a se koristi za ubrzani razvoj OIE i plansku dekarbonizaciju, tj postepeno zatvranje rudnika i TE.

Udio potrošnje energije

Izvor: CETEOR d.o.o.

CSRD

Direktiva o korporativnom izvještavanju

- **CSRD (eng. *Corporate Sustainability Reporting Directive*)* je nova direktiva Europske unije o korporativnom izvještavanju o održivosti**
- Postepeno se prevodi od 1. januara 2024.
- Direktiva uvodi nekoliko važnih promjena po pitanju objavljivanja okolišnih, društvenih i upravljačkih informacija, a **jedna od njih je da će obveznici svoje izvještaje morati sastavljati prema europskim standardima za izvještavanje o održivosti (ESRS).**

Cilj Direktive je povećati dostupnost i kvalitetu podataka koji se distribuiraju javnosti. Time se osigurava bolja transparentnost u pogledu načina na koji kompanije uzimaju u obzir pitanja zaštite okoliša, društva i upravljanja.

*LINK: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464>

16.12.2022 Official Journal of the European Union L 322/15

DIRECTIVES

DIRECTIVE (EU) 2022/2464 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 14 December 2022
amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive
2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting
(Text with EEA relevance)

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Articles 50 and 114 thereof,

Having regard to the proposal from the European Commission,

After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,

Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee ⁽¹⁾,

Acting in accordance with the ordinary legislative procedure ⁽²⁾,

Whereas:

(1) In its communication of 11 December 2019 entitled 'The European Green Deal' (the 'Green Deal'), the European Commission made a commitment to review the provisions concerning non-financial reporting of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council ⁽³⁾. The Green Deal is the new growth strategy of the Union. It aims to transform the Union into a modern, resource-efficient and competitive economy with no net emissions of greenhouse gases (GHG) by 2050. It also aims to protect, conserve and enhance the Union's natural capital, and protect the health and well-being of Union citizens from environment-related risks and impacts. The Green Deal aims to decouple economic growth from resource use, and ensure that all regions and Union citizens participate in a socially just transition to a sustainable economic system whereby no person and no place is left behind. It will contribute to the objective of building an economy that works for the people, strengthening the Union's social market economy, helping to ensure that it is ready for the future and that it delivers stability, jobs, growth and sustainable investment.

These goals are especially important considering the socio-economic damage caused by the COVID-19 pandemic and the need for a sustainable, inclusive and fair recovery. Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council ⁽⁴⁾ makes the objective of climate neutrality by 2050 binding in the Union. Moreover, in its Communication of 20 May 2020 entitled 'EU Biodiversity Strategy for 2030: Bringing nature back into our lives', the Commission commits to ensuring that by 2050 all of the world's ecosystems are restored, resilient and adequately protected. That strategy aims to put Europe's biodiversity on a path to recovery by 2030.

⁽¹⁾ OJ C 517, 22.12.2021, p. 51.
⁽²⁾ Position of the European Parliament of 10 November 2022 (not yet published in the Official Journal) and decision of the Council of 24 November 2022.
⁽³⁾ Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 78/659/EEC and 83/349/EEC, OJ L 182, 26.6.2013, p. 19.
⁽⁴⁾ Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 (European Climate Law) (OJ L 243, 9.7.2021, p. 3).

ESRS & EU Green Deal

Sustain
&
Trend

**Climate Change
ESRS E1**

Climate neutral by 2050

- Ambitious 2030 climate target of at least 55% net reduction.
- Aims to be climate-neutral by 2050 – an economy with net-zero greenhouse gas emissions.

**Pollution
ESRS E2**

Zero Pollution Action Plan

- Achieve a toxic-free environment by 2050.
- 55% reduction in air pollution by 2030, reductions in plastic litter, microplastics, nutrient losses, and pesticide use.

**Water & Marine Resources
ESRS E3**

Sustainable Blue Economy

- Sustainable fishing, ship recycling, & marine biodiversity protection.
- Reducing emissions by promoting offshore renewable energy and decarbonizing maritime activities.

**Biodiversity & Ecosystems
ESRS E4**

**Biodiversity Strategy for
2030**

- Protect 30% of land and sea with enhanced biodiversity.
- Restore ecosystems through a nature restoration plan.
- Integrating biodiversity into decision-making

**Resources use & Circular
Economy
ESRS E5**

**Circular Economy Action
Plan**

- Sustainable product design.
- Cutting waste by 50% by 2030.
- Decoupling growth from resource use, targeting climate neutrality

Koje sankcije postoje u slučaju pogrešne primjene CSRD-a?

- Kazne za prekršaje definira svaka država članica

Na primjer, ***u Francuskoj***, u uredbi o prijenosu objavljenoj u Službenom listu 7. decembra 2023., navedene su sljedeće kazne:

- Neobjavljivanje izvještaja ili objava djelomičnih ili pogrešnih informacija: **3.750 eura kazne**
- Bez revizije: **novčana kazna od 30.000 eura i 2 godine zatvora**
- Ometanje provjera ili kontrola revizora: **75.000 eura kazne i 5 godina zatvora**

Ekološki dizajn

Direktiva o ekološkom dizajnu održivih proizvoda

Kako bi se uspostavilo tržište EU-a za održive, klimatski neutralne i resursno učinkovite proizvode, Evropska komisija je donijela Direktivu o ekološkom dizajnu.

Ekološki dizajn podrazumijeva integraciju ekoloških aspekata u proces razvoja proizvoda kako bi se postigao minimalan utjecaj na okoliš tokom cijelog životnog ciklusa proizvoda.

Ciljevi: glavni ciljevi uključuju poboljšanje energetske učinkovitosti, smanjenje emisija štetnih tvari, te promoviranje korištenja obnovljivih izvora i recikliranih materijala.

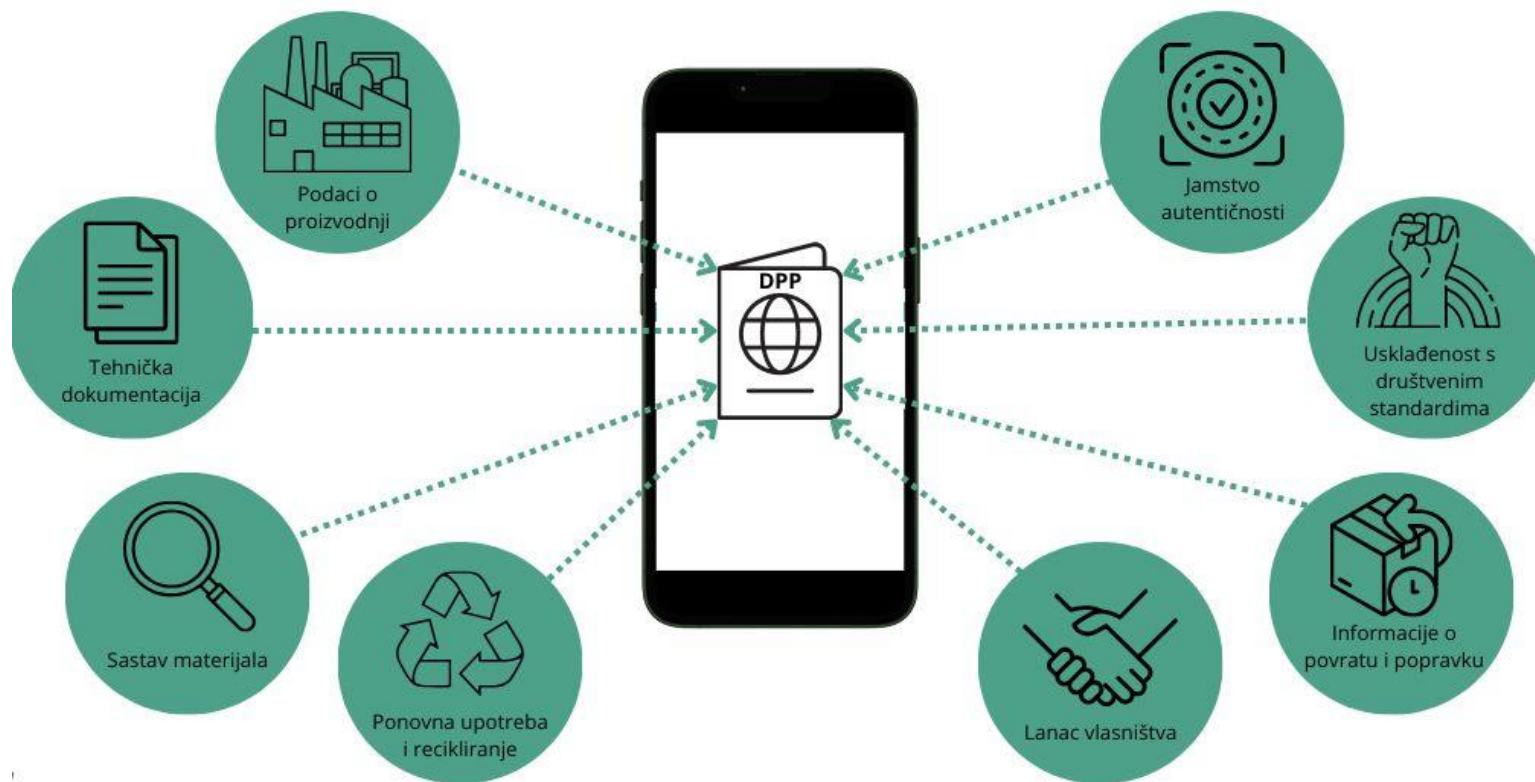
Proizvođači u EU već su u obavezi pridržavati se pravila ekološkog dizajna za energetske proizvode poput: grijalica, hladnjaka, usisivača i računara

Digitalni pasoš proizvoda (DPP)

Uredba o ekološkom dizajnu za održive proizvode nalaže upotrebu Digitalnih pasoša proizvoda (DPP).

DPP pruža
informacije:

Neke industrije uključujući tekstilnu i elektroniku planirane su za implementaciju DPP već 2027. godine.

Cirkularna ekonomija (CE)

Cirkularna ekonomija

Koncept cirkularnosti usmjeren je na smanjenje otpada i prelazak na obnovljivu energiju i materijale, s tri temeljna načela: eliminiranje otpada, kruženje materijala i regeneracija prirodnih resursa. Cilj je potaknuti tvrtke da preispitaju i promijene na koji se način njihovi proizvodi izrađuju, koriste i recikliraju što za rezultat ima povećanje životnog vijeka proizvoda i sprječavanja da postanu otpad.

2 ključna razloga za prihvatanje cirkularne ekonomije u proizvodnji:

1. Cirkularna proizvodnja postaje obavezna, potaknuta nedostatkom materijala, rastućim nepredvidivim troškovima, poremećenim opskrbnim lancima i pojačanim propisima.
2. Kupci su sve više zainteresirani za cjelokupni ugljični otisak povezan s proizvodom koji kupuju, kao i za reputaciju tvrtke u smislu održivosti i poštivanja regulativa cirkularne ekonomije.

Circular design principles

Design for renewable or recycled materials

Design for standardization

Design for care

Design for repair

Design for adaptability

Design for disassembly and reassembly

Design for remanufacturing

Design for recyclability

Studija slučaja: Britax Römer – proizvodnja autosjedalica

- Inovativna linija autosjedalica daje plastičnom otpadu novi život
- Za proizvodnju ove linije presvlaka koristi se samo 100% reciklirani poliester
- PET boce su pretvorene u mekana prediva od kojih se otkaju tkanine
- **138 plastičnih PET boca od 0,5 l po proizvodu – autosjedalici**

Ključne oblasti uticaja: smanjenje plastičnog otpada, smanjenje emisija, inovacija

Studija slučaja_Povećana potražnja za EE vozilima

Studija slučaja_Zašto je porasla cijena čokolade?

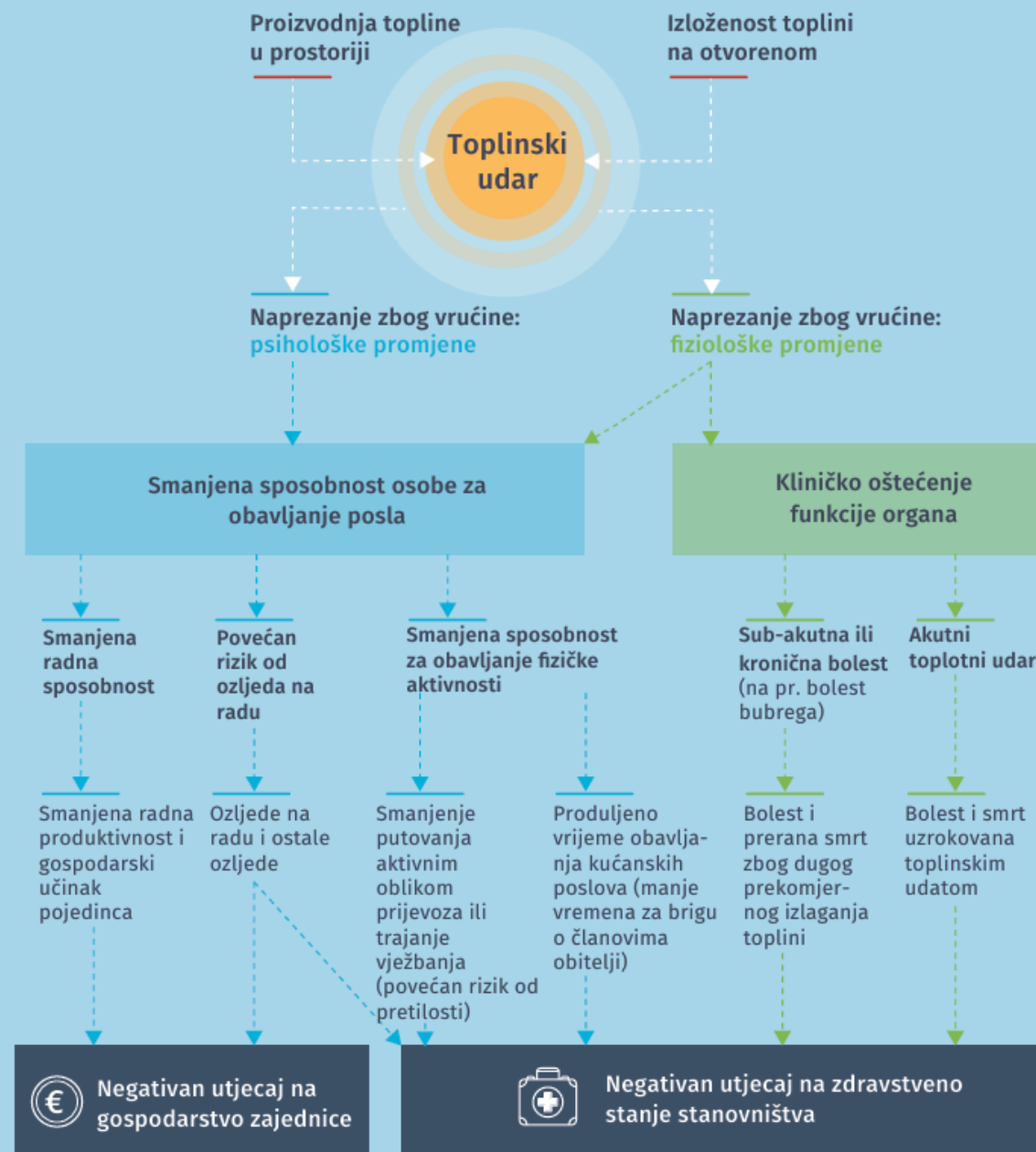

Studija slučaja_Zašto je porasla cijena čokolade?

- Na svjetskom tržištu postoji oskudica kakaa, što podiže cijene.
- Ekstremno vrijeme poput dugotrajnih suša, obilnih kiša ili poplava smanjilo prinose, uticalo na kvalitet ili potpuno uništilo usijeve.
- Na mnogim mjestima stabla kakaa napadaju bolesti.

Izvor: Svjetski fond za prirodu (WWF)

Studija s

nastavak energetske
nezavisnosti Federaci

10.01.2025.

Federalni ministar energije, industrije i rudarstva Vedran Lakić boravio je u Orašju gdje je sa predstavnicima vlasti razgovarao o gasifikaciji i obnovljivi energiji.

- Federacija Bosne i Hercegovine svoju energetske nezavisnost želi da održi i u narednom periodu i zbog toga moramo misliti o budućnosti, našim budućim generacijama i raditi na realizaciji gasifikacije Federacije BiH, pa samim tim i Tuzlanskog i Posavskog kantona. U prethodnim desetljećima naš ugalj je bio važan za stabilnost cijene kao energenta u

Južna interkonekcija je gasovod koji spaja BiH na evropsku gasnu mrežu preko Hrvatske, te smanjuje zavisnost zemlje o ruskom gasu.

Dakle, **nećemo biti nezavisni** samo ćemo imati 2 različita strana izvora i nećemo zavisiti isključivo od ruskom gasu.

Energetska nezavisnost BiH bi značila sposobnost da se što više energije za vlastite potrebe proizvedemo kod kuće iz obnovljivih, održivih izvora. A.Š.

la povodom današnjeg
noj interkonekciji na
kazavši da njegovim
cegovina još čvršće
-u.

Na početku su zahvaliti svima "koji su danas pokazali svijest o važnosti energetske nezavisnosti BiH i glasali za Zakon o južnoj interkonekciji". Ističu kako se na ovom primjeru pokazalo da je upornost bitna uprkos blokadama.

Teme klimatskih promjena_širi kontekst

Tema klimatskih promjena je izuzetno pogodna za istraživačko i SoJo novinarstvo usmjereno na rješenja (**Solution Journalism**), te za istraživanje kako potencijalna rješenja možda imaju ekološke posljedice.

- Recimo, primjer takve analize se može odnositi na pojačan pritisak na proizvodnju zelene energije i električnih automobila koji stvara pritisak na rudarenje određenih metala potrebnih za baterije i za fotonaponske ćelije. Ovaj proces rudarenja često ima značajan uticaj na lokalne zajednice, posebno u zemljama u razvoju, gdje rudarenje može izazvati ekološke i socijalne probleme, uključujući uništavanje okoliša, zagađenje vode i zraka, te narušavanje zdravlja radnika. Također, ima utjecaja i na ekonomske odnose Zapada i Kine, jer Kina također drži dobar dio ovih resursa.

Klimatske teme su i sociološki fenomen.

- Klimatske promjene kreiraju takozvane „klimatske izbjeglice“, ljude koji su prinuđeni zbog ekstremnih uslova poplava, oluja, suša i gladi napustiti svoje zemlje.

- **Klimatske promjene nisu samo ekološko, već i ekonomsko i društveno pitanje**
 - Pariski sporazum i Zelena agenda postavljaju globalne i regionalne ciljeve smanjenja emisija.
 - EU ETS i CBAM mijenjaju pravila tržišta i opterećenja za industriju.
- **Cirkularna ekonomija i ekološki dizajn su ključ održive proizvodnje**
 - Fokus na smanjenje otpada i efikasno korištenje resursa.
 - Digitalni pasoš omogućava praćenje održivosti proizvoda i transparentnost.
- **CSRD direktiva donosi novu eru korporativnog izvještavanja**
 - ESG faktori postaju obavezni u poslovnom izvještavanju.
 - Povećava se odgovornost kompanija, ali i uloga medija u praćenju održivosti.
- **Uloga novinara u klimatskoj tranziciji:**
 - Pratiti i razumjeti politike i njihove efekte na društvo i ekonomiju.
 - Provjeravati izvore i razumjeti širi kontekst klimatskih tema.
 - Objašnjavati građanima kako klimatske mjere utiču na njihov svakodnevni život.

Izvori:

- Oslanjati se na kredibilne izvore poput [Klima101](#), [deSmog](#), koji djeluju prilično i u sferi borbe protiv dezinformacija o klimi, [Skeptical Science](#), [ScienceMoms](#).
- Grupa naučnika koje se bave klimom, [NASA](#), [IPCC](#), [NOAA](#), [WTO](#), [Global Change](#), [Daily Climate](#), [Copernicus](#), [Our World in Data](#), [ClimateCommunication](#)).

Trening novinara

Projekat: Inicijativa za medijsko osnaživanje u oblasti klime i energije – Bosna i Hercegovina (“Climate Learning Initiatives for Media Building - Bosnia and Herzegovina” CLIMB-BH)

Hvala na pažnji!

Pripremila: Amela Lepić

Kontakt: alepic@ceteor.ba

European
Climate
Foundation

REGIONAL EDUCATION AND INFORMATION CENTRE
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN SOUTH-EAST EUROPE
REGIONALNI CENTAR ZA OBRAZOVANJE I INFORMISANJE
IZ ODRŽIVOG RAZVOJA ZA JUGOISTOČNU EVROPU

